

Η ΟΡΝΙΘΟΠΑΝΙΔΑ ΤΟΥ ΜΕΡΑΜΠΕΛΛΟΥ

Κοκκινοκεφαλός
Lanius senator

ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΝΕΑΠΟΛΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Η ΟΡΝΙΘΟΠΑΝΙΔΑ ΤΟΥ ΜΕΡΑΜΠΕΛΛΟΥ

ΝΕΑΠΟΛΗ ΚΡΗΤΗΣ 2009

ΕΚΔΟΤΗΣ

Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Νεάπολης Κρήτης
Αναπήρων Πολέμου 3, Τ.Κ. 72 400, Νεάπολη Κρήτης
Τηλ./Fax: 28410 32728 www.kreneapolis.gr
e-mail: mail@kre-neapol.las.sch.gr

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Γιάννης Τσιχλής

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ - ΚΕΙΜΕΝΑ

Μιχάλης Δρετάκης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Μαράκης Γεώργιος, Υπεύθυνος του ΚΠΕ Νεάπολης
Δρακωνάκη Χρυσούλα, Αν. Υπεύθυνη
Βασιλάκη Ασπασία, μέλος Παιδαγωγικής Ομάδας
Δαρδιάτη Αντωνία, μέλος Παιδαγωγικής Ομάδας
Πλουσάκη Κρυστάλλω, μέλος Παιδαγωγικής Ομάδας

ΑΡΧΕΙΑΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Μαράκης Γεώργιος

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Ηλίας Κουρτέσης

ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

Τυποκρέτα

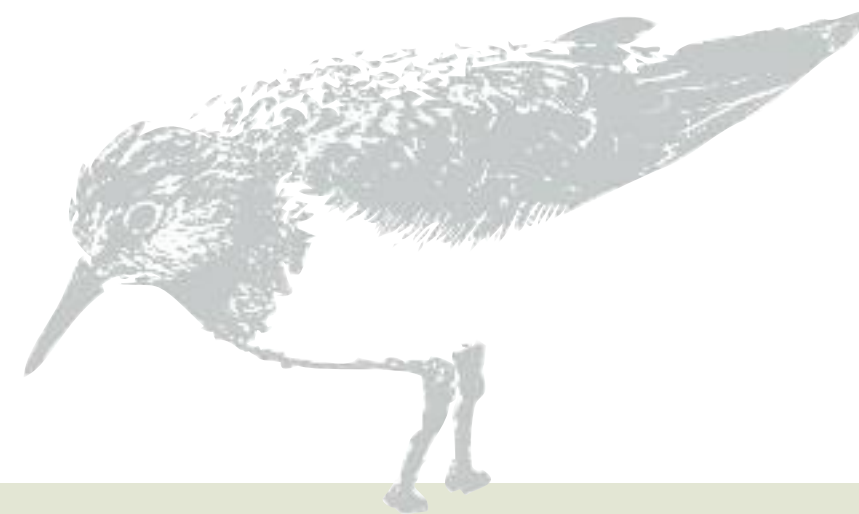
Το παρόν επανεκτυπώθηκε στο πλαίσιο της πράξης «Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης» του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση του ΕΣΠΑ 2007-2013 με τη συγχρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και εθνικών πόρων.

Η αναφορά στο βιβλίο είναι η εξής:

Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Νεάπολης Κρήτης (Τσιχλής Γ. - Δρετάκης Μ.) 2008
"Η Ορνιθοπανίδα του Μεραμπέλλου" ΚΠΕ Νεάπολης Κρήτης, 6.71

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	7
Τα πουλιά στο Μεραμπέλλο.....	11
Στις ακτές, στη θάλασσα, στα βραχονήσια	13
Στους υγρότοπους	21
Στους θαμνώνες και στα δάση	31
Στα βουνά και στα φαράγγια.....	45
Στους οικισμούς και στις καλλιέργειες	51
Παράρτημα	61

Τσίχλα
Turdus philomelos

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις 18 Μαΐου του 1938, οι μαθητές του Δημοτικού Σχολείου Μιλάτου συνήλθαν στη μεγάλη αίθουσα του σχολείου τους, προκειμένου να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της καθημερινής εξόντωσης των πουλιών με λάστιχα και της καταστροφής των φωλιών τους από ομάδες παιδιών. Αποφάσισαν να γίνουν οι ίδιοι οι φύλακες της ζωής των πτηνών. Χώρισαν την περιοχή τους σε τομείς, τοποθέτησαν υπεύθυνους ανά τομέα, όρισαν συμβουλευτική επιτροπή και «εννεαμελές δικαστήριο εκλεγόμενον δια κλήρου που θα δικάζει κάθε Σάββατο τους παραβάτας».

Ορκίστηκαν όλοι μαζί και ο καθένας χωριστά: «Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού και του Χριστού του ότι θα προστατεύσω τη ζωή των πτηνών με κάθε τρόπο. Δεν θα καταστρέψω ούτε φωλιά πτηνού, ούτε θα σπάσω τα αυγά της, ούτε θα σκοτώσω πουλάκια και θα έχω τη μεγαλύτερή μου χαρά και τιμή να με λένε προστάτη της ζωής των πτηνών, ο Θεός και ο Χριστός ας με βοηθήση στη δουλειά μου αυτή». (βλέπε σελ. 61-65)

Σήμερα η ζωή των πουλιών δεν απειλείται μόνο από τις σφεντόνες των παιδιών και το παράνομο κυνήγι. Η καταστροφή των βιοτόπων τους από την επέκταση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, οι πετρελαιοκηλίδες, τα ατυχήματα στα εναέρια σύρματα και τα δηλητηριασμένα δολώματα δυσχεραίνουν ολόένα και περισσότερο την επιβίωσή τους.

Πριν 70 χρόνια στη Μίλατο τα παιδιά αντιμετώπισαν με ευαισθησία ένα περιβαλλοντικό ζήτημα της περιοχής τους και ανέλαβαν δράση. Τα σημερινά παιδιά θα κληθούν στο μέλλον να αντιμετωπίσουν πολλά και σύνθετα περιβαλλοντικά ζητήματα.

Αν στην αγάπη για τη ζωή και την ευαισθησία των παιδιών «μπολιάσουμε» την απαραίτητη γνώση και τις δεξιότητες, η αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών ζητημάτων θα είναι εφικτή. Τα σημερινά παιδιά – μελλοντικοί ενεργοί πολίτες, θα οργανωθούν, θα αντιδράσουν, θα δράσουν και θα δώσουν λύσεις.

Τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ιδρύθηκαν και λειτουργούν για αυτό τον σκοπό. Η παρούσα έκδοση του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Νεάπολης Λασιθίου αξιοποιεί

για εκπαιδευτικούς σκοπούς μία μοναδική συλλογή φωτογραφιών πουλιών που συναντά κανείς στην περιοχή Μεραμπέλου. Οι λεπτομέρειες, τα χρώματα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των πουλιών, εμφανή στις περισσότερες φωτογραφίες, σε συνδυασμό με τα κείμενα που συνοδεύουν κάθε κεφάλαιο, μπορούν να βοηθήσουν τον μεγάλο και τον μικρό αναγνώστη στην εξοικείωση με την ορνιθοπανίδα του τόπου του και στην αναγνώριση πολλών ειδών κατά την παρατήρησή τους στη φύση. Τα κείμενα με πολύ ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τη ζωή των πουλιών, ταξιδεύουν τον αναγνώστη τότε με τη ματιά ενός επιστήμονα ορνιθολόγου, τότε με τη ματιά ενός μικρού παιδιού που θέλει να εντυφλήσει στην παρατήρηση και αναγνώριση πουλιών.

Ευχαριστούμε τον κύριο Γιάννη Τσιχλή που μας εμπιστεύτηκε τις φωτογραφίες που για χρόνια συγκεντρώνει με περίσσεια υπομονής και πάθους, ορμώμενος από την αγάπη για τη φύση και τα πουλιά σε συνδυασμό με το φωτογραφικό του ταλέντο.

Αυτή η έκδοση δεν θα είχε την ίδια αξία, χωρίς την επιστημονική στήριξη και τα κείμενα του κυρίου Μιχάλη Δρεπτάκη, ορνιθολόγου του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Πανεπιστημίου Κρήτης, τον οποίο ευχαριστούμε ιδιαίτερος για τη διάθεση που έδειξε να βοηθήσει με μόνο κίνητρο την αγάπη για το αντικείμενο της έρευνάς του.

Ελπίζουμε, τέλος, η έκδοση αυτή να αποτελέσει μια μικρή συμβολή στην προσπάθεια να μη γίνουν κάποτε αυτές οι φωτογραφίες αναμνηστικές...

Νεάπολη, Ιούνιος 2008

Η παιδαγωγική ομάδα του ΚΠΕ Νεάπολης

Μαράκης Γεώργιος, Υπεύθυνος του ΚΠΕ
Δρακωνάκη Χρυσούλα, Αν. Υπεύθυνη

Βασιλάκη Ασπασία, μέλος Παιδαγωγικής Ομάδας
Δαρδιάτη Αντωνία, μέλος Παιδαγωγικής Ομάδας
Πλουσάκη Κρυστάλλω, μέλος Παιδαγωγικής Ομάδας

Εκ μέρους του φορέα υλοποίησης
ο Δήμαρχος Νεάπολης
Νίκος Καστρινάκης

Οι φωτογραφίες αυτής της έκδοσης αφιερώνονται στους μικρούς μαθητές της Κρήτης, με μια ελπίδα και μια ευχή...

Η ελπίδα: Ότι θα τους παρακινήσει να μάθουν όσο το δυνατόν περισσότερα πράγματα για τα πουλιά, τα ονόματά τους, τα χρώματά τους, το κελάηδισμά τους, τις συνήθειές τους, τον τρόπο που τρέφονται κι αναπαράγονται... Για τα μακρινά ταξίδια των αποδημητικών και για τη γοητευτική συμπεριφορά των επιδημητικών. Η γνώση αυτή θα τους αποκαλύψει το μεγαλείο της φύσης και θα τους κάνει να εκτιμήσουν και να προσπατήσουν αυτόν τον «άλλο» κόσμο που ζει δίπλα μας και γύρω μας...

Και η ευχή: Όταν θα μεγαλώσουν να εκτονώνουν τα όποια κνηγετικά τους ένστικτα μ' ένα «κλικ» κι όχι μ' ένα «μπαμ»...

Γιάννης Τσιχλής

Θαμνοφυλλοσκόπος
Phylloscopus trochilus

Τα πουλιά στο Μεραμπέλο

Η δυνατότητα να γνωρίσει ο κάτοικος και ο επισκέπτης του Μεραμπέλου τα πουλιά της περιοχής και κυρίως να αρχίσει να εξοικειώνεται με αυτά ο κόσμος των μικρών παιδιών είναι ένα ζητούμενο. Η ευκαιρία παρουσιάστηκε με τις φωτογραφίες του κ. Γιάννη Τσιχλή και οι άνθρωποι του Κ.Π.Ε. Νεάπολης ανταποκρίθηκαν με ενθουσιασμό.

Το Μεραμπέλο διαθέτει μια μεγάλη ποικιλία ενδιαιτημάτων που προσελκύουν τα πουλιά. Έτσι αντίστοιχη είναι και η ποικιλία τους. Σχεδόν το σύνολο των πουλιών που διαβιούν μόνιμα στην Κρήτη, διαχειμάζουν ή περνάνε τακτικά όταν μεταναστεύουν, χρησιμοποιούν και το Μεραμπέλο. Πάνω από 270 είδη (από τα 350 της Κρήτης) έχουν καταγραφεί στην περιοχή. Από αυτά ξεχωρίζουν ορισμένα είδη που είναι σπάνια στην Κρήτη, στην Ελλάδα ή ακόμα και στην Ευρώπη. Πολλά επίσης προστατεύονται αυστηρά από την ελληνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Τα πουλιά θα τα συναντήσουμε παντού. Στους ελαιώνες, στους θαμνώνες, στα δάση, στις ακτές, στα βραχονήσια, στα φαράγγια, στα οροπέδια και στις ψηλότερες κορυφές. Κάποια είδη είναι εξειδικευμένα και τα συναντούμε μόνο σε κατάλληλα ενδιαιτήματα, ενώ άλλα είδη είναι προσαρμοσμένα σε περισσότερα περιβάλλοντα.

Οι όμορφες φωτογραφίες του Γιάννη Τσιχλή μας δίνουν την ευκαιρία για μια ιδιαίτερη παρουσίαση των πουλιών του Μεραμπέλου. Ξεκινώντας από τα πουλιά που συναντούμε στη θάλασσα και στις ακτές, περνάμε στους μικρούς αλλά πολύτιμους υγροτόπους της περιοχής, στους μεσογειακούς θαμνώνες (φρύγανα, μακί) και στα δάση των βουνών, τα φαράγγια και τα βουνά χωρίς να παραλείψουμε τις περιοχές με οικισμούς και καλλιέργειες που δεν στερούνται ενδιαφέροντος. Με το μάτι ενός παρατηρητή πουλιών περισσότερο, παρά του εξειδικευμένου επιστήμονα θα γίνει αυτή η «Ξεναγήση». Τα 75 είδη πουλιών που παρουσιάζονται είναι αντιπροσωπευτικά της ορνιθοπανίδας της περιοχής, παρόλο που οι επαΐοντες θα βρουν ορισμένες απουσίες. Οι φωτογραφίες αντιστοιχούν σε πίνακες οι οποίοι περιέχουν πληροφορίες για την κατάσταση παρουσίας των πουλιών, δηλαδή αν αναπαράγονται ή όχι και την εποχή που θα τα δούμε, τα ενδιαιτήματα τους και αν υπάρχει καθεστώς απειλής για αυτά τα είδη, σύμφωνα με το Παράρτημα Ι της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 79/409 για την προστασία των πουλιών.

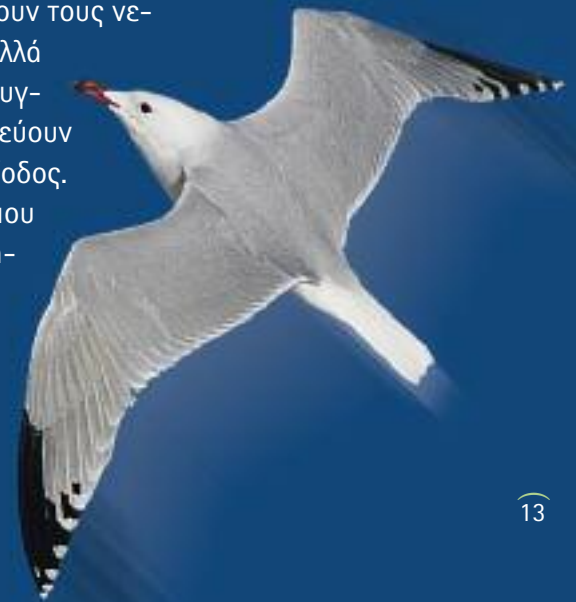

1 Στις ακτές, στη θάλασσα, στα βραχονήσια...
Το κάστρο παρατήρησης των πειρατών & των πετούμενων

Το πλοiάριο μας έβγαλε στο κάστρο της Σπιναλόγκας. Είναι τέλν Αυγούστου και το μελτέμι φυσάει σταθερά και δυνατά. Οι περισσότεροι τουρίστες κατεβαίνουν για να επισκεφθούν το κάστρο. Εμείς τραβάμε το βλέμμα στην ανοιχτή θάλασσα, αλλά και προς στον κόλπο της Ελούντας. Στήνουμε τηλεσκόπιο και ψάχνουμε την ανοιχτή θάλασσα. Σύντομα παρατηρούμε τον πρώτο Αρτέμη (3), το "Άλμπατρος" της Μεσογείου. Κανένα άλλο είδος στη Μεσόγειο δεν είναι καλύτερος θαλασσοπόρος από αυτόν. Με θαυμαστό τρόπο ανεμοπορεί, εκμεταλλεύεται τα θαλασσινά ρεύματα και τον άνεμο και καταφέρνει να πιάσει τα αφρόψαρα που αποτελούν την τροφή του. Αν ήταν βράδυ ίσως να ακούγαμε το μελαγχολικό τραγούδι των νεοσσών από τα λαγούμια τους. Ένα μονάχα για κάθε ζευγάρι αρτέμηδων. Μόνο τη νύχτα επισκέπτονται τα ώριμα τη φωλιά, να ταΐσουν τους νεοσσούς... Τον Οκτώβρη θα φύγουν όλα μαζί για το νότιο Ατλαντικό. Αλλά το τηλεσκόπιο πιάνει και ένα κοπάδι Μύχων (1), του μικρότερου συγγενή των αρτέμηδων, θαλασσοπόροι και αυτοί αν και δεν μεταναστεύουν το ίδιο μακριά. Γι' αυτά πλέον έχει τελειώσει η αναπαραγωγική περίοδος. Καθώς το τηλεσκόπιο "Ξεζουμάρει" βρίσκει ένα μαύρο πουλί που πετάει με δυνατά φτεροκοπήματα παράλληλα στην ακτή. Είναι ο Θαλασσοκόρακας (5), χαρακτηριστικός κάτοικος των ακτών του Αιγαίου και της Κρήτης. Αποκλειστικά ψαροφάγος και καλός βουτηχτής αποφεύγει τα εσωτερικά ύδατα.

1 Αριστερά:
Μύχος
Puffinus yelkouan

2 Αιγαιόγλαρος
Larus audouinii

3 Αρτέμης
Calonectris diomedea

Ο συγγενής του, ο Κορμοράνος (13), θα έρθει στην περιοχή από τον Οκτώβρη. Αρκετοί κορμοράνοι διαχειμάζουν σε ακτές αλλά και σε λίμνες που έχουν ψάρια στην Κρήτη.

Ο θαλασσοκόρακας σταματάει σε μια κάθετη ακτή της Κολοκύθας και αυτόματα από κει βλέπουμε να βγαίνει ένα κοπάδι αγριοπερίστερα. Κάτοικοι των ακτών και παράλληλα και των ψηλών βουνών (όπου φωλιάζουν σε σπηλιές και βάραθρα), τα Αγριοπερίστερα (9) επιμένουν να επιβιώνουν σε μεγάλες αποικίες παρά το συνεχές κυνήγι τους. Παράλληλα, στη χαλικώδη ακτή δίπλα μας γυροφέρνει διαρκώς η Λευκοσουσουράδα (8), μόνιμη κάτοικος και αυτή των ακτών και των βραχονησιών της Κρήτης. Το χειμώνα θα είναι εδώ πολύ περισσότερες λευκοσουσουράδες, επισκέπτες από το βορρά επεκτεινόμενες σε υγροτόπους, οικισμούς και καλλιέργειες. Εκείνη τη στιγμή, σε ένα βραχάκι δίπλα μας το κάλεσμα ενός μικρού παρυδάτιου προσελκύει το βλέμμα. Είναι ο Ακτίτης (6) που έχει πιάσει ένα καλό πόστο στάθμευσης στο ταξίδι του για το μακρινό νότο. Θα ξαναβρεθεί εδώ την επόμενη άνοιξη. Τον Αύγουστο και το Σεπτέμβρη είναι από τα πιο κοινά "χαραδριόμορφα" στις ακτές και στους υγροτόπους της Κρήτης.

Μια έκπληξη μας περιμένει καθώς στρέφουμε το βλέμμα προς την Πλάκα. Ενας ανώριμος Μαυροκέφαλος γλάρος (11). Μια πρώιμη άφιξη, αφού κανονικά έρχονται από το Νοέμβρη για να διαχειμάσουν στην Κρήτη, σε λιμάνια και σε παράκτιους υγροτόπους. Και κάπου δίπλα του περνάει με χάρη ένα άλλος γλάρος... μα όχι κάποιος οποιοσδήποτε γλάρος! Με χαρά αναγνωρίζουμε ένα Αιγαί-

όγλαρο (2), το πλέον σπάνιο είδος γλάρου στην Ευρώπη! Το Μεραμπέλο έχει το πλεονέκτημα να διαθέτει μια από τις ελάχιστες αποικίες του είδους στην Ελλάδα. Οι περισσότεροι από αυτούς έχουν αναχωρήσει για τη νοτιοδυτική Μεσόγειο τον Αύγουστο, κάποιοι ελάχιστοι παραμένουν και το φθινόπωρο. Όμως, ο Αύγουστος και ο Σεπτέμβρης δεν είναι η καλύτερη εποχή για γλάρους στην Κρήτη. Ακόμα και οι κοινοί Ασημόγλαροι (4), οι γνωστοί σκουπιδοφάγοι, μακριά από τις ακτές, έχουν, στην πλειοψηφία τους, αναχωρήσει. Βεβαίως όλο και κάποιος, κυρίως από τους νεαρούς ασημόγλαρους, γυροφέρνει την ακτή της Σπιναλόγκας. Την επόμενη άνοιξη θα είναι εδώ πολλές εκατοντάδες και τα βραχονήσια του κόλπου γεμάτα με τις φωλιές τους. Οι δραστηριότητες του ανθρώπου τους ευνοούν και οι πληθυσμοί τους, χρόνο με το χρόνο, αυξάνονται.

Το βλέμμα στρέφεται στον αέρα. Πολύβουες ομάδες από Σταχτάρες (10) πετούν διαρκώς και συλλαμβάνουν έντομα. Σε λίγες ημέρες ίσως να μην ακούγονται πλέον καθώς θα αναχωρούν όλες μαζί για την Αφρική. Δύσκολα εξηγείς πως αυτά τα πουλιά τρέφονται, ζευγαρώνουν και είναι ικανά ακόμα και να κοιμούνται στον αέρα! Παράλληλα το μάτι πέφτει σε μια ομάδα με γεράκια που γυροπετούν με απίστευτη χάρη και ακροβατικές κινήσεις. Είναι Μαυροπετρίτες (12), γνωστά στην Κρήτη ως θαλασσογέρακα ή βαρβάκια. Είναι σε πλήρη δραστηριότητα, κάποια από αυτά θα έχουν κιόλας νεοσσούς στη φωλιά τους. Κιόλας; Μα είναι Αύγουστος στα τέλη του; Και όμως οι μαυροπετρίτες είναι η εξαίρεση ανάμεσα στα πουλιά, κανένα άλλο Ευρωπαϊκό είδος δε φωλιάζει τόσο αργά όσο αυτό. Έρχονται αργά την άνοιξη από τη Μαδαγασκάρη, όπου πέρασαν το χειμώνα τους, και πιάζουν τα πόστα για τις φωλιές στα βραχονήσια μόλις τον Ιούλιο. Εκμεταλλεύονται τα τακτικά μελτέμια για να κυνηγήσουν τα μεταναστευτικά μικρά πουλιά που διασχίζουν το Αιγαίο στο δρόμο για την Αφρική. Είναι η απαραίτητη πηγή πρωτεΐνης για τα μικρά τους. Όλο τον υπόλοιπο χρόνο είναι βασικά

4 Ασημόγλαρος
Larus michahellis

5 Θαλασσοκόρακας
Phalacrocorax aristotelis

εντομοφάγα. Είναι πολύ σπάνιο πουλί, μερικές χιλιάδες ζευγάρια όλα και όλα από τα οποία το 80% φωλιάζουν στα νησιά του Αιγαίου και τα βραχονήσια της Κρήτης. Η Ελλάδα είναι η βασική υπεύθυνη για τη διαίωση του είδους.

Είδαμε και ακούσαμε πολλά ακόμη πουλιά στην Σπιναλόγκα, σε μια σύντομη επίσκεψη εκείνο το πρωινό στα τέλη Αυγούστου. Ήταν μαζί μας ένας περαστικός λευκοτσικνιάς που ψάρευε στην ακτή και ένας θαμνοφυλλοσκόπος που "φυλλοσκοπούσε" στο αλμυρικό της παραλίας, αγαπημένη στάση αυτό το είδος δέντρου

6 Αριστερά:
Ακτίτης
Actitis hypoleucos

7 Πετροτουρλίδα
Burhinus oedicnemus

8 Λευκοσουσουράδα
Motacilla alba

όταν μεταναστεύει. Περαιτικά στο διάβα τους για Αφρική ήταν τα τρυγόνια και ένας νερός αετομάχος. Διαπιστώσαμε ότι τα τρυγόνια έφθασαν τρομαγμένα στη μικρή λόχμη αλμυρικών της νησίδας καθώς τα ακολουθούσε ο ταχύτατος πετρίτης. Παράλληλα μας συντρόφευε το τραγούδι του γαλαζοκότσουφα, το κρώξιμο του κόρακα και, ως έκπληξη της τελευταίας στιγμής, το μελαγχολικό συρτό σφύριγμα της Πετροτουρλίδας (7), ένα είδος αρκετά σπάνιο που όμως εξακολουθεί να φωλιάζει σε βραχονήσια, ακτές, Ξηρές φρυγανικές εκτάσεις αλλά και ανοιχτούς ελαιώνες της Κρήτης. Δυστυχώς, το πλοιάριο αναχωρούσε σύντομα, πόσα ακόμα είδη πουλιών θα είχαμε δει αν καθόμαστε μια ολόκληρη μέρα;

9 Αγριοπερίστερο
Columba livia

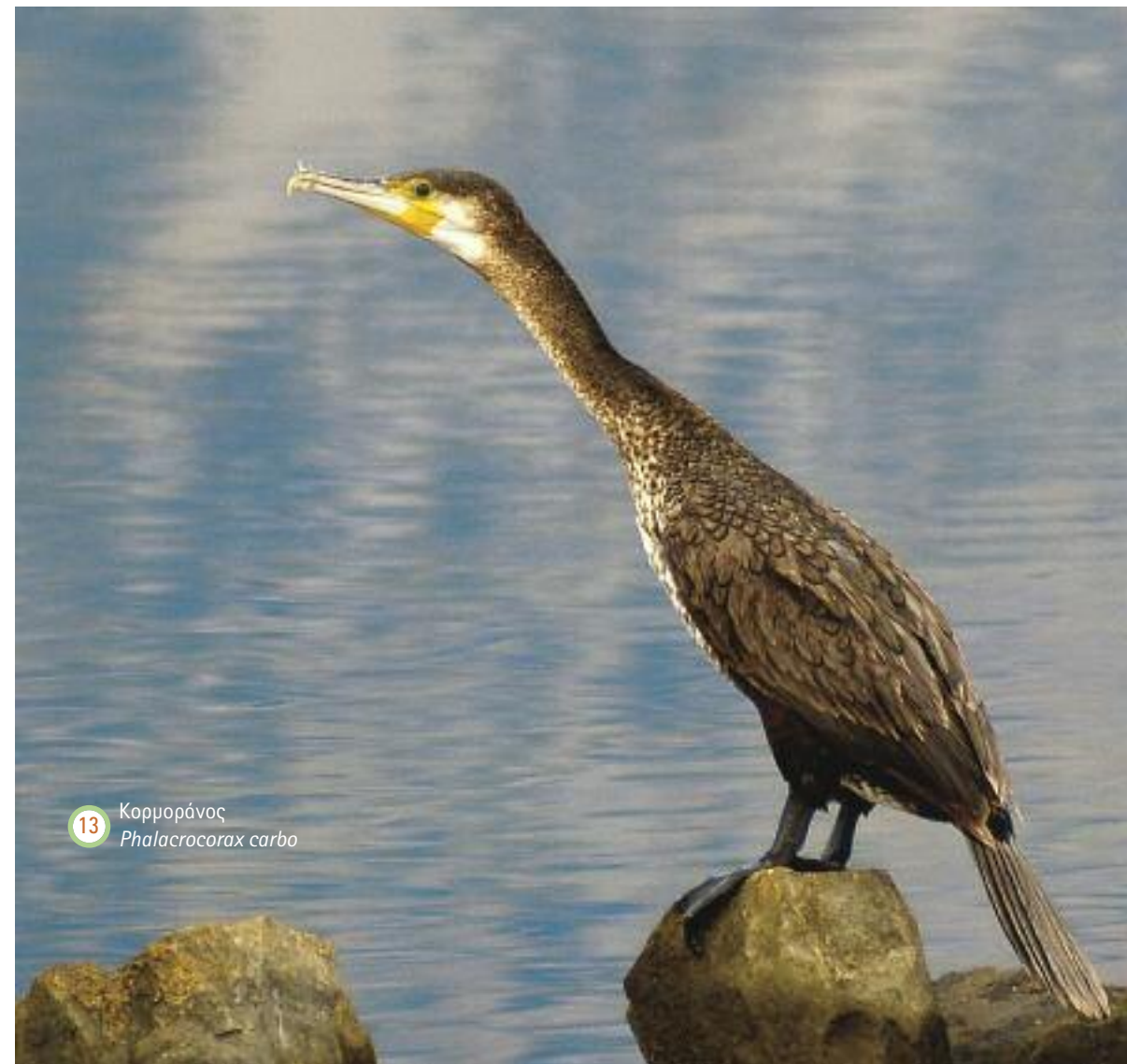
Σταχτάρα
Arus arus

10

11 Μαυροκέφαλος Γλάρος
Larus melanocephalus

12 Μαυροπερίτης
Falco eleonora

13 Κορμράνος
Phalacrocorax carbo

2

Στους υγρότοπους...

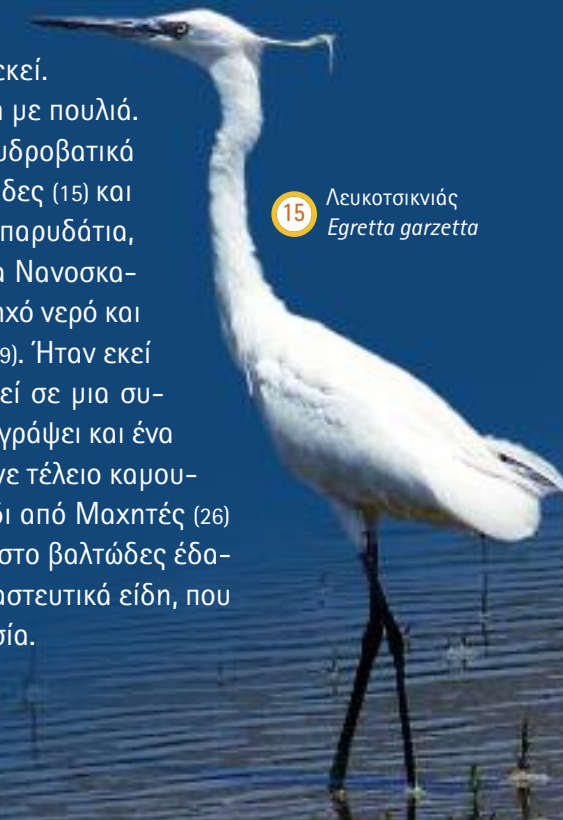
Παρακολουθώντας τον παρατηρητή πουλιών

Σ

το μικρό οροπέδιο της Φουρνής, ένα πρωινό στα τέλη του Απρίλη, ο Άγγλος παρατηρητής πουλιών κοιτούσε μια γερακίνα να πετά χαμηλά πάνω από τους ελαιώνες και έτσι κατάφερε να εντοπίσει μια μικρή λιμνούλα, από αυτές που δεν υπάρχουν στους τουριστικούς οδηγούς και στους χάρτες. Αυθόρμητα κατέβηκε προς τα εκεί. Όταν πλησίασε κατάλαβε ότι είχε βρει μια μικρή όαση γεμάτη με πουλιά. Στις όχθες παραμόνευαν, τσαλαβουτούσαν και πλατσούριζαν υδροβατικά και παρυδάτια είδη. Από αυτά οι ερωδιοί, τρεις Λευκοτσικνιάδες (15) και ένας Κρυπτοτσικνιάς (16) έψαχναν για βατράχια ενώ, τα άλλα παρυδάτια, όπως ένας Καλαμοκανάς (23), πέντε Λασπότρυγγες (30) και μια Νανοσκαλίδρα (25) για τα άφθονα μικρά ασπόνδυλα ζώα που ζουν στο ρηχό νερό και στην όχθη. Μαζί τους και κοπαδάκι με Κιτρινοσουσουράδες (29). Ήταν εκεί όμως και μια περαστική Νερόκοτα (22) που έτρεξε να κρυφθεί σε μια συστάδα με βούρλα και έδωσε την ευκαιρία στο φίλο μας να καταγράψει και ένα Μικροτσικνιά (14), το μικρότερο ερωδιό στην Ευρώπη που έκανε τέλειο καμουφλάζ με τις όρθιες καλαμιές. Τέλος, κατέγραψε και ένα κοπάδι από Μαχητές (26) που περπατούσαν και κυνηγούσαν μικρά βαδιστικά σκαθάρια στο βαλτώδες έδαφος γύρω από τη λιμνούλα. Όλα τα πουλιά ήταν από τα μεταναστευτικά είδη, που σταμάτησαν εδώ, στο δρόμο για την Ευρώπη και τη δυτική Ασία.

14 Αριστερά:
Μικροτσικνιάς
Ixobrychus minutus

15 Λευκοτσικνιάς
Egretta garzetta

16 Κρυπτοτσικνιάς
Ardeola ralloides

17 Νυχτοκόρακας
Nycticorax nycticorax

18 Αργυροτσικνιάς
Casmerodius albus

Βέβαια, ο παρατηρητής μας δεν έχασε την ευκαιρία να παρατηρήσει πολλά ακόμα πουλιά που ζουν μόνιμα στη γύρω θαμνώδη περιοχή, κατέγραψε έτσι, μεταξύ πολλών άλλων, τον κότσυφα, το μαυροτσιροβάκο, τον καλόγερο, την καρδερίνα και τον σπίνο. Μετά συνέχισε το δρόμο κατεβαίνοντας στην Ελούντα με προορισμό τις πανάρχαιες αλικές της.

Ήταν πλέον μεσημέρι και η σχετικά ζεστή μέρα με το φως της δυσκόλευε την παρατήρηση των πουλιών στις Αλικές. Όμως, οι εκατοντάδες ασπρόγλαροι πετούσαν συνεχώς και οι ντόπιες λευκοσουσουράδες ήταν αρκετά ενεργές επίσης. Μια παρέα από μαχητές και άλλη μια από νανοσκαλίδρες προστέθηκαν σε αυτές που είχε δει στη λιμνούλα.

19 Σταχτοτσικνιάς
Ardea cinerea

20 Φαλαρίδα
Fulica atra

Ήταν και εδώ παρόντες ψαροφαγάδες ερωδιοί όπως ο λευκοτσικνιάς και ο Σταχτοτσικνιάς (19), αλλά η παρουσία του Αργυροτσικνιά (18) ήταν η πλέον συναρπαστική για το βιότοπο! Άραγε ήταν ένα πουλί που έμενε εδώ από το χειμώνα ή ήταν κάποιο περαστικό; Την ίδια απορία είχε για τους τρεις Κοκκινοσκέληδες (27) που κατάφερε να εντοπίσει. Γυρνώντας το τηλεσκόπιο σε μια

ομάδα Κιτρινοσουσουράδων εντόπισε, μια σπάνια μορφή αυτού του είδους, την Ξανθόφρυδη (29). Ο ενθουσιασμός που προέκυψε από την παρατήρηση αυτή συνοδεύτηκε από έναν ακόμη, όταν είδε μαζί τους μερικές Κοκκινοκέλαδες (27), με το καλοκαιρινό τους ένδυμα, καθώς στο δρόμο τους από τη νότια Αφρική προς την Αρκτική, η Ελούντα αποτελούσε για αυτές πολύτιμο σταθμό...

Ο οικοτουριστικός οδηγός που κρατούσε ο παρατηρητής μας τον οδήγησε στο Αλμυρό του Αγίου Νικολάου. Ήταν σχετικά αργά το απόγευμα και οι επισκέπτες, ακόμα και οι λίγοι, αυτήν την εποχή, κολυμβητές, είχαν φύγει.

21 Αριστερά:
Κιρκίρι
Anas crecca

22 Δεξιά:
Νερόκοτα
Gallinula chloropus

Στην άκρη της θάλασσας ένας Ποταμοσφुरικτής (24) σφύριζε συνέχεια έτσι ήταν φανερό ότι είχε φωλιά κάπου εδώ, παρά το γεγονός ότι η παραλία είναι πολύ τουριστική. Πατώντας στο βούρκο του υφάλμυρου βάλτου, ο φίλος μας κατάφερε να φθάσει στο πλέον κατάλληλο σημείο της όχθης του μικρού ποταμού που σχηματίζουν οι, απίστευτες σε όγκο νερού, πηγές. Είδε έτσι τις νερόκοτες να χτίζουν τις φωλιές τους αλλά και ένα ζευγάρι Φαλαρίδες (20) με τους πολύ όμορφους νεοσσούς τους με το κοκκινωπό λοφίο. Παρατήρησε επίσης ένα Κιρκίρι (21), τη μικρότερη ευρωπαϊκή πάπια, αυτή σίγουρα σχεδόν είχε ξεμείνει από το χειμώνα. Η λίστα του παρατηρητή μεγάλωνε διαρκώς με διάφορα μικρά στρουθίομορφα των καλαμιώνων. Τα άφθονα περαστικά σταυλοχελιδονα κούρνιαζαν στις καλαμιές καθώς έφθανε το βράδυ την ίδια στιγμή που ψηλά στα δέντρα φάνηκαν ενεργοί μερικοί Νυχτοκόρακες (17). Ο φίλος μας γύρισε στο Ξενοδοχείο του πολύ ευχαριστημένος. Είχε καταγράψει σε μια μέρα 65 είδη πουλιών! Ο στόχος των εκατό για την εβδομάδα παραμονής του στην Κρήτη φαινόταν πλέον εφικτός!

23 Καλαμοκανάς
Himantopus himantopus

24 Ποταμοσφुरικτής
Charadrius dubius

25 Νανοσκαλίδρα
Calidris minuta

26 Μαχητής, *Philomachus pugnax*

27 Κοκκινοσκέλης
Tringa totanus

28 Κοκκινοκελάδα
Anthus cervinus

29 Κιτρινοσουσουράδα
Motacilla flava

30 Λασπότρυγγας
Tringa glareola

3

Στους θαμνώνες και στα δάση... Μετρώντας τα κοινά είδη πουλιών

Η ομάδα των πέντε καταμετρητών για τα κοινά αναπαραγόμενα είδη πουλιών περιλαμβάνει δύο орνιθολόγους και τρεις εθελοντές παρατηρητές. Είναι μια δραστηριότητα που πρόσφατα, το 2006, ξεκίνησε στην Ελλάδα από την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, αλλά είναι γνωστή ως πάγια δραστηριότητα στην Ευρώπη. Η ομάδα χάραξε μια ζώνη κάλυψης από τη Νεάπολη ως το "Μαύρο Δάσος". Προετοιμάστηκε κατάλληλα και μερίμνησε για την προσπελασιμότητα των περιοχών-στόχων. Η καταμέτρηση ξεκινά πριν ακόμα το Ήμέρωμα μιας μαγιάτικης μέρας. Από τα χαμηλά βοσκοτόπια με τα φρύγανα, το θυμάρι, την αστοιβίδα και τον ασπάλαθο. Είναι φανερό από την πρώτη στιγμή, ο Μαυροτσιροβάκος (41) είναι το πιο άφθονο είδος σε αυτό το βιότοπο. Σε μια ακτίνα 25 μέτρων γύρω από τον προσεχτικό παρατηρητή, ως και πέντε αρσενικά του είδους τραγουδούν επανειλημμένα. Είναι άλλωστε το πλέον χαρακτηριστικό είδος των μεσογειακών θαμνώνων. Αυτό που αγνοούν οι περισσότεροι κάτοικοι της Κρήτης είναι ότι είναι και το πλέον πολυάριθμο. Αν και η πλειοψηφία αγνοεί και την ύπαρξή του ακόμη! Ένας καταμετρητής καταγράφει και τον άμεσο συγγενή του, τον Αιγαιοτσιροβάκο (40). Πολύ σημαντική καταγραφή αφού το μεταναστευτικό αυτό είδος είναι πολύ πιο σπάνιο και στην Κρήτη αναπαράγεται σε πολύ λίγες περιοχές του νότου.

31 Αριστερά:
Τρυποφράκτης
Troglodytes troglodytes

32 Νησιώτικη Πέρδικα
Alectoris chukar

Θα χρειαστεί επιβεβαίωση αν φωλιάζει και στο σταθμό αυτής της μέτρησης! Ιδιαίτερα άφθονος είναι και ο Κατσουλιέρης (52), ο κοινός κορυδαλλός (ασκορδαλός) της Κρήτης και αποσπά την προσοχή με το συνεχές μελωδικό κελάηδισμα σε πτήση και από το έδαφος. Είναι όμως η Ασπροκώλα (46) αυτή που επιμένει να δείχνει περισσότερο την παρουσία της, καθώς πετάει από βράχο σε βράχο. Δεν είναι τόσο πολλά σε αριθμό, αλλά τα αρσενικά της με το άσπρο ουροπήγιο και την ασπρό-

33 Φάσσα
Columba palumbus

34

Τρυγόνι
Streptopelia turtur

μαυρη σιλουέτα, ξεχωρίζουν εύκολα. Παρομοίως δραστήριος, ο αρσενικός Μαυρολαίμης (47) μαγνητίζει το βλέμμα καθώς πετιέται από τον ένα θάμνο σε κάποιο άλλο, συχνά ακολουθούμενο από το, όξι μαυρόλαιμο, θηλυκό του ταίρι. Αλλά ο Κοκκινοκεφαλός (48) είναι εκείνος που τραβάει περισσότερο το ενδιαφέρον. Σε ένα συρματόπλεγμα ανακαλύπτεται μια ακρίδα καρφωμένη, έργο δικό του, αφού θέλει να επιδεικνύει, μεταξύ άλλων, και την επικράτεια του. Από την άλλη ένας ώριμος Αετομάχος (54), είδος κεφαλά και αυτό, σπάνιο ως περαστικό την άνοιξη, αντίθετα από το φθινόπωρο, επιθεωρεί την περιοχή για τον αν τον βολεύει για προσωρινός σταθμός. Από τα ωδικά σποροφάγα είδη, το Φανέτο (50) που προτιμά να χτίζει τη φωλιά του στο έδαφος, είναι περισσότερο άφθονο από την Καρδερίνα (44) που τη χτίζει σε δέντρα.

35 Γερακίνα
Buteo buteo

36 Γερακαετός
Hieraetus pennatus

37 Σπιζαετός
Hieraetus fasciatus

38 Καλόγερος
Parus major

41 Μαυροτσιροβάκος
Sylvia melanocephala

40 Αιγαιοτσιροβάκος
Sylvia rueppelli

39 Θαμνοτσιροβάκος
Sylvia communis

Καθοδόν για τον επόμενο σταθμό ο ουρανός αποκτά ενδιαφέρον. Η μέρα ξεκινά με υψηλή νέφωση γαλακτώδων νεφών, ιδανική για την παρατήρηση των μεταναστευτικών ειδών. Είναι λοιπόν οι Μελισσοφάγοι (45), τα πιο πολύχρωμα πουλιά της Ευρώπης, που ακούγονται πρώτοι, μια παρέα δεκάδων ίσως και εκατοντάδων ατόμων πετάει ψηλά. Ελάχιστα από αυτά γίνονται αντιληπτά στο μάτι καθώς σταματούν πρόσκαιρα σε σύρματα και απόκρημνα σημεία. Ένα ζευγάρι κοινών Γερακίνων (35), λαγουδογέρακα τα ξέρουν οι Κρητικοί, γυροπετούν, ενώ ένα ζευγάρι κουρούνες προσπαθεί να τις απομακρύνει. Σύντομα όμως κάνουν μια από τις "παλκαριές" τους σε ένα μεγαλύτερο επισκέπτη. Είναι ένας Γερακαετός (36) που συνεχίζει το ταξίδι του, ίσως καθυστερημένα, για το βορρά. Μερικοί από αυτούς ξεχειμωνιάζουν σε περιοχές με χαμηλό υψόμετρο στην Κρήτη.

42 Κότσυφας
Turdus merula

43 Τσίχλα
Turdus philomelos

Στον επόμενο σταθμό η βλάστηση είναι ψηλότερη και πυκνότερη. Χαμηλά πρίνα, αγριελιές, χαρουπιές δημιουργούν συστάδες υψηλής μακκίας.

Στην ουσία είναι ένα μωσαϊκό βλάστησης, κάπου υπάρχει και το φρύγανο με τις λαδανιές, ίσως αποτέλεσμα πρόσφατης φωτιάς και αναγέννησης. Χμ... άραγε για αυτό είναι τόσα πολλά τα πουλιά εδώ; Μεγάλη πυκνότητα!

44 Καρδερίνα
Carduelis carduelis

αυτήν του κότσυφα, του σπίνου και της καρδερίνας, όμως τι ζητάει τέτοιο καιρό; Ίσως κάποιο μικρό τραύμα την εμπόδισε να μεταναστεύσει βορειότερα. Εδώ κανονικά απλώς ξεχειμωνιάζει. Λίγο μετά, σε ένα άνοιγμα με ορεινές καλλιέργειες αμπελιού, σε πεζούλες καταγράφεται το Συρλοσίχλονο (51), χαρακτηριστικό ορεινό είδος στην Κρήτη, παρά το ότι σε άλλα μέρη της Ελλάδας είναι κοινό ακόμη και σε ακτές. Γιατί αυτή η ντόπια ιδιοτροπία;

48 Αριστερά:
Κοκκινοκεφαλός
Lanius senator

49 Κέντρο:
Θαμνοφυλλοσκόπος
Phylloscopus trochilus

50 Δεξιά:
Φανέτο
Carduelis cannabina

Και τέλος η ομάδα φθάνει στο Μαύρο Δάσος. Αιωνόβιοι αζίλακες (αριές) και μερικοί πρίνοι (δεντρώδη πουρνάρια) το χαρακτηρίζουν, από τους μοναδικούς βιότοπους της Κρήτης. Αν και η μέρα έχει προχωρήσει εδώ υπάρχει ακόμα αρκετή δροσιά και τα πουλιά συνεχίζουν να δραστηριοποιούνται με εξαιρετική ζωτικότητα. Εδώ αφθονούν δύο πολύ μικρά είδη πουλιών που κάνουν τη διαφορά. Είναι ο Τρυποφράχτης (31) με το απίστευτα δυνατό και με μελωδικές νότες τραγούδι του, ένα από τα μικρότερα πουλιά της Ευρώπης και, η παρομοίου μεγέθους, Γαλαζοπαπαδίτσα (55). Ήταν και αυτή παρούσα στα χαμηλότερα υψόμετρα αλλά εδώ στο δάσος, τον τυπικό της βιότοπο, κυριαρχεί. Όμως, αντίθετα με τα άτομα του είδους που ζουν στα ηπειρωτικά, η γαλαζοπαπαδίτσα φωλιάζει ακόμα και σε περιοχές με ελάχιστη βλάστηση στα ψηλά βουνά της Κρήτης, σε τρύπες

51 Συρλοσίχλονο
Emberiza cirlus

52 Κατσουλιέρης
Galerida cristata

ανάμεσα στις πέτρες, μια χαρακτηριστική περίπτωση νησιωτικής προσαρμογής. Υπάρχουν και εδώ λίγα τρυγόνια όμως το περιστεροειδές που επικρατεί είναι η Φάσσα (33), είδος που αρέσκεται ιδιαίτερα στα βελανίδια της αριάς και του πρίνου.

Η ποικιλία σε πουλιά του δάσους ιδιαίτερη. Είναι εδώ όλα σχεδόν τα κοινά πουλιά των υψηλών θαμνώνων της Κρήτης και κάποια σπανιότερα. Γύρω στις 11 το πρωί η καταγραφή σταματά και η ομάδα κατηφορίζει για Ξεκούραση. Θα ακολουθήσει η συγγραφή της αναφοράς, πόσα είδη, σε τι βιότοπο, με ποια αφθονία, με ποια ποικιλότητα. Θα την περιμένουμε λοιπόν με αγωνία!

53 Σπίνος
Fringilla coelebs

54 Αετομάχος
Lanius collurio

55 Γαλαζοπαδίτσα
Parus caeruleus

4

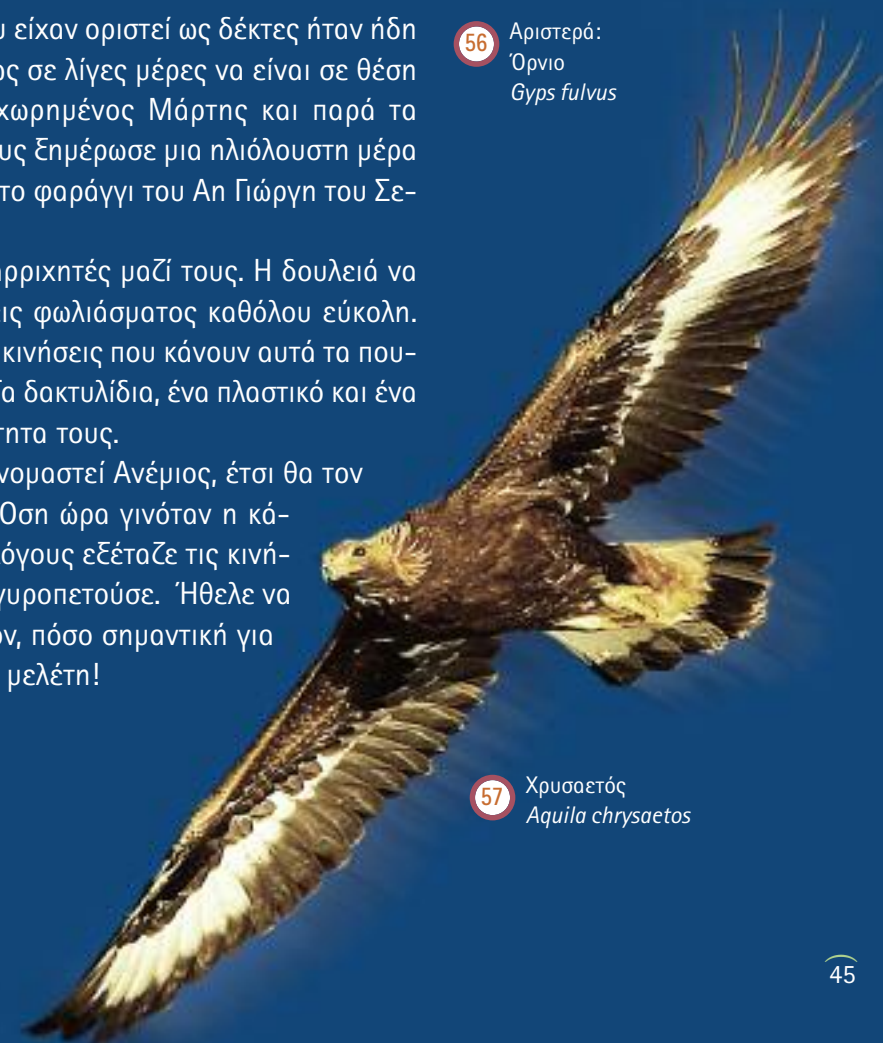
Στα βουνά και στα φαράγγια...
Μια αποστολή στα όρια της επιστήμης

Τα δύο μικρά Όρνια (56) που είχαν οριστεί ως δέκτες ήταν ήδη αρκετά αναπτυγμένα. Ίσως σε λίγες μέρες να είναι σε θέση να πετάξουν. Ήταν προχωρημένος Μάρτης και παρά τα όψιμα χιόνια του, επιτέλους Επμέρωσε μια ηλιόλουστη μέρα με καταγάλανο ουρανό. Στο φαράγγι του Αη Γιώργη του Σε-λνάρη η ομάδα έφτασε στις 8 το πρωί.

Δύο επιστήμονες ορνιθολόγοι και δύο αναρριχητές μαζί τους. Η δουλειά να φθάσει κανείς στις δύο απόκρημνες θέσεις φωλιάσματος καθόλου εύκολη. Οι πομποί θα βοηθήσουν να εξεταστούν οι κινήσεις που κάνουν αυτά τα πουλιά στην περίοδο δύο και παραπάνω ετών. Τα δακτυλίδια, ένα πλαστικό και ένα μεταλλικό, θα αποτελούν τη μόνιμη ταυτότητα τους.

Το μικρό όρνιο στην πρώτη φωλιά θα ονομαστεί Ανέμιος, έτσι θα τον αναγνωρίζει ως σήμα ο δέκτης σήματος. Όση ώρα γινόταν η κάθοδος στη φωλιά ο ένας από τους ορνιθολόγους εξέταζε τις κινήσεις του ζευγαριού-γονέων που ανήσυχο γυροπετούσε. Ήθελε να τους εξηγήσει, μας πως ήταν αυτό δυνατόν, πόσο σημαντική για την επιβίωση του πληθυσμού είναι αυτή η μελέτη!

56 Αριστερά:
Όρνιο
Gyps fulvus

57 Χρυσαιτός
Aquila chrysaetos

58 Φιδαετός
Circus gallicus

Πριν ακόμα η ομάδα των δύο (ο έτερος ορνιθολόγος και ένας αναρριχητής) φθάσει, ένας Κόρακας (62) είχε μπει στη φωλιά. Σκοπός του να αρπάξει την ευκαιρία, μια και λείπουν οι γονείς και να πάρει μερίδιο από την τροφή που είχαν αφήσει στο νεοσσό. Είναι ένα πανέξυπνο στρουθιόμορφο, το μεγαλύτερο σε μέγεθος ωδικό πτηνό στον κόσμο και ξέρει να αξιοποιεί κάθε δυνατή πηγή τροφής! Άλλωστε είχε και αυτό να θρέψει νεοσσούς, λίγα σπηλάρια παραπάνω στον ίδιο βράχο! Η δουλειά η πρώτη έγινε χωρίς προβλήματα και ο νεαρός Ανέμιος πήρε ως δώρο περίσσια τροφή που η ομάδα είχε φέρει μαζί της. Σε λίγο οι γονείς προσγειώθηκαν πίσω στη φωλιά και η ομάδα μας έγειρε το βλέμμα στην επόμενη μεγάλη τρύπα. Πολύ δυσκολότερη θέση στην κορυφή του βουνού...

59 Σταχοπετρόκλης
Oenanthe oenanthe

Περπάτημα λοιπόν σε κακοτράχαλο έδαφος, αλλά με πολύ κέφι! Γιατί η περιοχή προσφέρει και άλλες ευκαιρίες για να δούμε πουλιά. Ένας Πετρίτης (60) έκανε εντύπωση καθώς πέρασε με απίστευτη ταχύτητα μπροστά στην παρέα των τεσσάρων. Στη συνέχεια παρατηρήθηκε να εφορμά κάθετα προς τα κάτω με άγνωστο στόχο. Εδώ συνειδητοποιεί κανείς ότι τα 400 χιλιόμετρα την ώρα που αναφέρονται ως μέγιστη ταχύτητα δεν είναι υπερβολή και είναι ο πρωταθλητής ταχύτητας ανάμεσα σε όλα τα ζώα! Λίγο πριν η ομάδα φθάσει κοντά στη δεύτερη φωλιά είχε μια όμορφη συνάντηση, είδε τον πρώτο αρσενικό Στα-

χοπετρόκλη (59) της άνοιξης να τραγουδά ψηλά σε ένα βράχο. Να λοιπόν ένα ακόμη σημάδι της άνοιξης. Και ακόμα μετρούσε εδώ και εκεί τρυποφράχτες, κοτσύφια, γαλαζοπαπαδίτσες, σπίνους και τόσα άλλα πουλιά. Αλλά και σπουργίτια πολλά! Στην Κρήτη δεν φωλιάζουν μόνο σε οικισμούς αλλά ακόμα και στα φαράγγια και στα ψηλά βουνά! Αλλά ήταν το τραγούδι του Γαλαζοκότσουφα (61), περισσότερο γνωστού ως πετροκοτσουφού, μοναδικό σε μελωδικότητα παρά το μελαγχολικό του τόνο που τους συντρόφευε συνεχώς ως το δεύτερο στόχο...

Εδώ τα πράγματα δεν ήταν το ίδιο εύκολα. Οι δύο αναρριχητές όμως ήταν πολύ έμπειροι και εξοικειωμένοι, θα σήκωναν στον αέρα τον ένα από τους ορνιθολόγους, αυτόν που έκανε τον παρατηρητή πρωτύτερα! Θα κατηφόριζαν στη συνέχεια με το σκοινί και θα τον "πέταγαν από το κενό μέσα στη φωλιά των όρνιων". Ο επιστήμονας έκλεισε τα μάτια και αφήθηκε, για λίγο ένωσε ότι ήταν εκτός ελέγχου και ότι το ρίσκο ήταν μεγάλο, οι σκέψεις εναλλάσσονται αστραπιαία: είναι αυτή επιστήμη που διάλεξα; τα φαράγγια και οι κάθετες ορθοπλαγιές δεν είναι ανθρώπινο ενδιαίτημα!, αλλά αμέσως μετά πάτησε γερά στη γη δίπλα σε ένα περίεργο νεοσσό γύπα που τον κοίταξε με λοξό μάτι γυρνώντας περίτεχνα το γυμνό λαιμό του!

60 Πετρίτης
Falco peregrinus

Η δουλειά και πάλι στέφθηκε με επιτυχία, η Ηλιακίδα πήρε το δικό της δακτυλίδι και το δικό της πομπό!

Η ομάδα των τεσσάρων ανέβηκε στη συνέχεια πάνω από τη φωλιά σε ένα μικρό χαμηλό διάσελο στα βόρεια της οροσειράς της Σελένας. Ξάπλωσαν όλοι να ξεκουραστούν αλλά το βλέμμα δεν έφευγε από τον ουρανό που ήταν γεμάτο με όρνια που γυροπετούσαν με μοναδικό τρόπο. Η μέρα ζέστανε αρκετά πλέον και τα ανοδικά ρεύματα του αέρα τα βοηθούσαν να πετούν χωρίς κόπο. Και τους έδωσε την ευκαιρία να δουν ένα Χρυσαιτό (57), το περήφανο αρπακτικό να πετά μαζί με τα όρνια με εκπληκτική χάρη, ο πραγματικός αφέντης των βουνών της Κρήτης. Αν βλέπανε και κάποιο από τους λίγους γυπαετούς... Η Κρήτη εξακολουθεί να είναι ένας παράδεισος των αρπακτικών πουλιών, ισχυρίζονται πολλοί. Ίσως ισχύει, ίσως όχι. Πολλά έχουν γίνει για την προστασία και την ενημέρωση, πολλά πρέπει να γίνουν ακόμα. Αν η Κρήτη αλλάξει ρότα στην κτηνοτροφία; Τα ερωτήματα πολλά. Η ομάδα αρχίζει να κατεβαίνει και σαν επιστέγασμα της προσπάθειας, καταγράφει και δύο Φιδαετούς (58) στο δρόμο τους για το βορρά, ή μήπως διαχείμασαν εδώ στην Κρήτη; Γιατί φίδια μπορεί να βρίσκουν στο νησί και το χειμώνα, αν δεν αλλάζουν το διαιτολόγιό τους...

5 Στους οικισμούς και στις καλλιέργειες...
Ο μικρός ερευνητής ανακαλύπτει

Aγόρασε, από το χαρτζιλίκι του, τον καινούργιο οδηγό αναγνώρισης πουλιών. Μα είναι δυνατόν αναρωτήθηκε, να υπάρχουν τόσα διαφορετικά είδη; Το δώρο που ζήτησε για τα γενέθλιά του, ένα καλό ζευγάρι κιάλια, το είχε επίσης. Στα 12 του χρόνια άνοιγε ένας μεγάλος ορίζοντας. Να γνωρίσει τα πουλιά. Από πού να αρχίσει άραγε, μα γιατί όχι, από το χωριό του, από το μέρος που ζει και μεγαλώνει!

Όμως ήταν ακόμα προχωρημένο καλοκαίρι, Ιούλιος μήνας. Λίγα πουλιά έκαναν αισθητή την παρουσία τους μέσα στον καυτό ήλιο. Σιγά σιγά, άρχισε να εξοικειώνεται με τα κοινά είδη, τον κοτσυφό, το σπίνο, την καρδερίνα, τη γερακίνα, τον ασπρόγλαρο, ακόμα και τον μαυρολαίμη ή τη νερόκοτα στο κοντινό ποταμάκι. Και όμως ήταν το Σπουργίτι (70), ο γνωστός ασέλεγας στην Κρήτη που του κίνησε την περιέργεια! «Γιατί στον οδηγό δεν το περιγράφει σωστά; αναρωτιέται! Που είναι το γκριζο που θα έπρεπε να έχει το αρσενικό στο κεφάλι του; Μήπως είναι το Ιταλοσπουργίτο; Μπα!» Πήρε τηλέφωνο στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας στο Ηράκλειο, και έμαθε το γιατί... «Α μάλιστα! Έχουν άλλη γενετική ποικιλότητα τα Κρητικά σπουργίτια λοιπόν! Και είναι περισσότερο άγρια!»

63 Αριστερά:
Τυτώ
Tyto alba

64 Ορτύκι
Coturnix coturnix

Είχε πιάσει Σεπτέμβρης και παρακολουθούσαν, μαζί με ένα φίλο του, τους μαυροπετρίτες κοντά στην ακτή εντυπωσιασμένοι. Είδαν μια ομάδα από αυτούς να κυνηγούν ένα κατακίτρινο μεγαλόσωμο πουλί, αυτό τελικά κατάφερε να κωθεί μέσα σε ένα μεγάλο κήπο με εσπεριδοειδή και συκιές και να τους ξεφύγει. "Τι είδος να ήταν;" Ο μικρός ερευνητής άνοιξε τον οδηγό και το βρήκε! Χαρούμενος είχε ανακαλύψει τον πρώτο του Συκοφάγο (68)! Μετανάστευε για την Αφρική. Παράλληλα έστρεψε το βλέμμα του στις καλαμιές στην εκβολή. Ήταν γεμάτες με χελιδόνια, κυρίως με Σταυλοχελιδόνα (71). Φανερό ότι περίμεναν τον κατάλληλο καιρό για να φύγουν. Του προκαλούσε απορία η μετανάστευση, αλλά ταυτόχρονα αισθανόταν το μεγαλείο της... Δεν ήταν παρά ένας μήνας πριν, που έβλεπε το ζευγάρι σταβλοχελιδόνων στην αποθήκη του παππού του να ταΐζει τους νεοσσούς του... Εκεί που άκουσε για πρώτη φορά το κάλεσμα, σαν κλάμα μωρού της Τυτούς (63), της Ζάρας όπως του την ανέφερε ο παππούς του, μιας πανέμορφης Κουκουβάγιας. Τι όμορφα και ανάλαφρα πετούσε! Όμως οι ωραίες σκέψεις σταμάτησαν απότομα καθώς ακούστηκε μια κοντινή τουφεκιά. Ένας σκύλος έτρεξε μπροστά τους και γύρισε σχεδόν αμέσως κρατώντας στο στόμα ένα πουλί. Πήγαν τότε να δουν τι είχε χτυπήσει ο κυνηγός. "Είναι ένα Ορτύκι" (64) τους είπε και τους το έδειξε, στρουμπυλό αλλά ματωμένο. "Το κυνήγι τους επιτρέπεται, είναι πάρα πολλά αυτήν την εποχή, κατεβαίνουν για την Αφρική"... είπε και έφυγε. Ένα δάκρυ κύλησε στο πρόσωπο του μικρού φυσιοδίφη. Συνειδητοποιούσε για πρώτη φορά ίσως τη σκληρότητα του ανθρώπου. "Πώς είναι δυνατόν να σκοτώνουν μια ελεύθερη ψυχούλα σαν αυτή; Με άδεια μάλιστα;" Που να ξέρει πόσο ακόμα μεγαλύτερη σκληρότητα υπάρχει στον άνθρωπο...

Λίγο καιρό μετά, αρχές Δεκέμβρη, μια ψυχρή και υγρή μέρα με το βοριά αρκετά ισχυρό και ο μικρός μας φίλος

67 Ψαρόνι
Sturnus vulgaris

68 Αριστερά:
Συκοφάγος
Oriolus oriolus

69 Κέντρο:
Κάργια
Corvus monedula

70 Δεξιά:
Σπουργίτι
Passer domesticus

ανακαλύπτει τον Κοκκινολαίμη (73). Γνωστή φιγούρα σε βιβλία και παραμύθια αλλά τώρα τον παρατηρεί στην πραγματικότητα. Θα είναι ο κυρίαρχος του χειμώνα στον μικρό του κήπο. Μένει κρυμμένος στο παράθυρο και τον παρατηρεί. Μαθαίνει τις κινήσεις του, τις συνήθειές του, τι τρώει ακόμα μαθαίνει να αναγνωρίζει τη φωνή του. "Έχει ορίσει επικράτεια και διώχνει τυχόν άλλους επισκέπτες του είδους του! Διώχνει ακόμα και άλλα είδη. Για τρεις μήνες θα είναι η πιο καλή παρέα! Αλλά κάτι συμβαίνει εδώ! Τι είναι αυτό το σμήνος; Πω πω! Χιλιάδες πουλιά μαζί στον αέρα! Τι να είναι άραγε; Και γιατί κάνουν αυτά τα σχήματα; Και τι τα ακολουθεί; Είναι αρπακτικό πουλί!" Μάλιστα λοιπόν. Είναι ένα Ξεφτέρι (65) ή τσιχλογέρακο που ακολουθεί τα κοπάδια των Ψαρονιών (67). Και τα δύο είδη είναι χειμερινοί επισκέπτες εδώ. Διαβάζει να μάθει όσα μπορεί και έτσι μαθαίνει ότι η κοινωνική συμπεριφορά και τα σχήματα που κάνουν τα ψαρόνια είναι μια απόκριση στο συνεχές κυνήγι του από τα αρπακτικά, τα Ξεφτέρια και τους πετρίτες κυρίως! Πόσα ακόμα έχει να μάθει! Αλλά θα τα μάθει καλύτερα όσο τα παρατηρεί...

71 Σταυλοκελίδοно
Hirundo rustica

72 Τσιφτάς
Emberiza calandra

Ήταν πλέον Φλεβάρης, 18 του μήνα, του 2008. Η πολύ ισχυρή ψυχρή εισβολή δίνει χιόνια ακόμα και δίπλα στην παραλία, στον κόλπο του Ίστρου. Κατά διαστήματα το έδαφος χιονίζεται και ασπρίζει. Ο μικρός φυσιοδίφης είναι ενθουσιασμένος που ίσως καταφέρει να φτιάξει και χιονάνθρωπο! Όμως από την άλλη σκέφτεται πως τα πουλιά δεν βρίσκουν τροφή. Παίρνει ψίχουλα, μικρούς καρπούς και τους σκορπάει στην αυλή. Γυρίζει στο σπίτι και κοιτάει από το μισάνοιχτο παραθύρι. Λίγο μετά η αυλή γεμίζει πουλάκια. "Σπουργίτια, καρδερίνες, σπίνιοι, αλλά και κάτι παρόμοια με αυτά, τι είναι; Είναι μεγαλύτερο από σπουργίτι και έχει περισσότερο ψαλιδωτή ουρά; Και άλλη φωνή! Φωνάζουν όλα μαζί; Α κατάλαβα! Είναι

Τσιφτάδες (72)! Ίσως έχουν κατέβει από τα ορεινά που φωλιάζουν στα κριθαροχώραφα, ίσως πάλι να ήρθαν από τα βόρεια! Νέο είδος για μένα, και έφθασα τον αριθμό 50 αναγνωρισμένων ελληνικών ειδών, εντός Ελλάδας, ποιος ξέρει, ίσως μια μέρα να γίνω ένας από το κλαμπ των 300, είναι ελάχιστοι στην Ελλάδα, μετρημένοι στα δάκτυλα!"

Λίγες μέρες αργότερα ο καιρός είναι πολύ καλός. Στην αυλή του δεν υπάρχει πλέον ο κοκκινολαίμης, έφυγε χωρίς να αφήσει ίχνη. Αλλά ένα συνεχές πολύ μελωδικό κελάηδισμα πήρε τη θέση του, είναι ο Φλώρος (75), εύκολα αναγνωρίσιμος που έχει κάπου κοντά φτιάξει τη φωλιά του, πόσο θα ήθελε να τη βρει χωρίς να την ενόχλησει! Αναγνωρίζει εύκολα το τραγούδι του κότσουφα, του σπίνου, του μαυροτσιροβάκου. Όλα είναι εκεί. Καλά είναι και η Κουρούνα (74) εκεί, δεν του κάνει εντύπωση, είναι άλλωστε από τα πρώτα πουλιά που αναγνώρισε. Κρα κρα όλη την ώρα. "Αλλά τι είναι αυτά τα μικρότερα σε μέγεθος κοράκια με την παράξενη φωνή;" Να που ήρθε η ώρα να ανακαλύψει τις Κάργιες (69)!

73 Κοκκινολαίμης
Erithacus rubecola

74 Κουρούνα
Corvus corone

Με τα κιάλια ανακάλυψε την αποικία τους, ψηλά στους βράχους του γειτονικού βουνού, στην είσοδο ενός μικρού φαραγγιού. Πηγαίνοντας κοντύτερα και κοιτώντας προσεκτικά με τα κιάλια είδε να πετούν δύο μικρά γεράκια. Νόμισε στην αρχή πως ήταν βραχοκιρκίνεζα, που είναι αρκετά κοινά και τα έμαθε από τα πρώτα και δεν έδωσε σημασία, αλλά μετά είπε να ρίξει μια ματιά στον οδηγό. "Μα υπάρχει και ένα ακόμα είδος που τους μοιάζει πολύ! Και είναι πολύ σπάνιο! Μα μήπως είναι Κιρκινέζια (66), ένα ιδιαίτερα απειλούμενο είδος; Μα ναι!" Φωνάζει δυνατά! "Το αρσενικό δεν έχει καθόλου μουστάκι!" Είχε κάνει την πρώτη μεγάλη του ανακάλυψη λοιπόν! Είχε αναγνωρίσει τα κιρκινέζια από τα βραχοκιρκίνεζα, μπορεί σε άλλα μέρη της Ελλάδας να έχουν μεγαλύτερες αποικίες σε πόλεις και χωριά αλλά εδώ στην Κρήτη είναι σπανιότατα! Έσπευσε να τηλεφωνήσει στους αρμόδιους, στη δασική υπηρεσία, στους ορνιθολόγους. "Αυτό το ζευγάρι έπρεπε να προστατευτεί!" Ο μικρός ερευνητής διεύρυνε πλέον τους ορίζοντές του, ήταν πλέον εκκολλημένος ορνιθολόγος και υπερασπιστής της διατήρησης της φυσικής ποικιλίας...

75 Φλώρος
Carduelis chloris

Θαμνοτσιροβάκος
Sylvia communis

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ελληνική Δημοκρατία
Υπουργείον Παιδείας και Θρησκευμάτων. Διεύθυνσις Παιδείας

Προς τους λειτουργούς της στοιχειώδους και μέσης εκπαίδευσης.
Περίληψις περί της ανάγκης της προστασίας των μικρών πτηνών.

Παρά τας επανελημμένας ημών οδηγίας παρατηρήσαμεν ότι οι μικροί μαθηταί όχι δε ολίγοι και από τους των σχολείων της Μέσης Εκπαίδευσης και ιδίως των γεωργικών περιφερειών εξακολουθούν να ευρίσκουν ιδιαιτέραν ευχαρίστησιν εις το να κυνηγούν και να φονεύουν τα μικρά πτηνά με όλα τα μέσα, που μέχρι σήμερον είναι γνωστά, λάστιχο, παγίδες κ.λπ. Όλα όμως τα μικρά πτηνά είναι κατά κανόνα ωφέλημα εις την γεωργίαν, την δενδροκομίαν και τα δάση. Κατά τον μέγαν εντομολόγον Fabre οι άνθρωποι θα απέθνησκον εκ πείνης εάν δεν υπήρχον τα πτηνά. Τοιαύτη τεραστία δύναμις υπάρχει εις ταύτα. Κάθε λοιπόν καταδίωξις και καταστροφή τούτων φέρει μοιραίως ανυπολογίστους καταστροφάς τας οποίας όχι μόνον οι μικροί παίδες δεν δύνανται να αντιληφθούν, αλλ' ουδέ και αυτοί οι αμέσως εκ τούτων πάσχοντες γεωργοί γονείς και κηδεμόνες των. Και αυτή είναι η υλική βλάβη η οποία επέρχεται. Αλλά δεν είναι μόνον αυτή. Η καταδίωξις των πτηνών και η επιδίωξις του φόνου των τραχύνει τον χαρακτήρα και τον κάμνει αντικοινωνικόν. Αμβλύνει τα αισθήματα της αγάπης και της συμπόνιας με τα οποία πρέπει να αναπτύσσεται η μαθητώσα νεολαία. Απομακρύνει τους παίδας από τας παιδιάς, αι οποίαι διαπαιδαγωγούν τον χαρακτήρα των και τους αποδίδουν ικανωτέρους και κοινωνικώς χρησιμωτέρους. Αυτό τούτο το θέμα του κυνηγίου τούτου είναι αποκρουστικόν και απάνθρωπον. Αλλά και το κλείσιμον των μικρών πτηνών εις κλωδία και η εμπορία τούτων δεν δημιουργεί ολιγωτέρους κινδύνους. Τούτο κυρίως έχει διαδοθή εις μεγάλην έκτασιν εις τας μεγάλας πόλεις, όπου θεωρείται ως στόλισμα η διατήρησις τοιούτων πτηνών εις κλωβούς. Τα πτηνά όμως ταύτα, ως είναι αποδεδειγμένον δεν δύνανται να ζήσουν πλέον των 3-5 ετών. Ως εκ τούτου, η ευχαρίστησις, εάν ευχαρίστησις δύναται να προέρχεται από την καταπίεσιν και καταστροφήν αδυνάτων όντων, την οποίαν δίδουν εις τους κατόχους των είναι λίαν περιωρισμένης διάρκειας, ώστε να μη δικαιολογή ουδέ κατ' ελάχιστον την διαρκή στέρησιν της γεωργίας από τους φυσικούς της προστάτας.

Δια ταύτα παραγγέλλομεν όπως εις κάθε παρουσιαζομένην ευκαιρίαν και εις την σχολικὴν ζωὴν και εις την ἐξωσχολικὴν καταβάλλητε πᾶσαν προσπάθειαν δια να εκριζώσητε τας κακὰς ταύτας συνηθείας των μαθητῶν και αντιστοίχως αναπτύσσητε τα συναισθήματα της οφειλομένης ἄλλως τε αγάπης και στοργῆς προς τα μικρὰ και αδύνατα αὐτὰ ὄντα τα οποία ὁμως τοιαύτην ωφέλιαν δύναται εις την κοινωνίαν να παράσχουν.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 9 Δεκεμβρίου 1929
Ὁ Ὑπουργός
Κ. Γόντικας

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος
Διτάξον Δημοτικὸν Σχολεῖον Μιλᾶτου, 15-5-1938

Προς τὴν υποδιοίκησιν τῆς Χωροφυλακῆς
Εἰς Ἅγιον Νικόλαον

Κύριε Διοικητά

Ἐνταῦθα ἐξ ἀρχῆς τῆς ανοίξεως μία ομάς αλητοπαίδων ἀνέλαβεν να ἐξοντώσῃ τα πτηνὰ τῆς περιφερείας κυνηγούσα αὐτὰ καθημερινῶς με λάστιχα και καταστρέφουσα τας φωλιάς αὐτῶν ὅπου δῆποτε και αν υπάρχουν. Ἐπειδὴ δια τῆς τακτικῆς αὐτῆς γίνονται το κακὸν παράδειγμα και εις τους μαθητὰς του σχολείου, λαμβάνω τὴν τιμὴν να παρακαλέσω υμᾶς και ποιούμαι ἐκκλησιν προς τούτο, ὅπως ἐπέμβητε δια των ὀργάνων υμῶν και ἰδίως τῆς Ἀγροφυλακῆς και σταματήσητε το κακὸν αὐτὸ το ὁποῖον γίνεται εις βάρος του ἠθους των μαθητῶν και του πολιτισμοῦ.

Μετά τιμῆς
Ὁ διευθυντὴς του σχολείου

Πρακτικόν

Ἐν Μιλᾶτω και ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ σήμερον τῆ 18ῃ του μηνός Μαΐου 1938 ἡμέραν τῆς εβδομάδος Τρίτην και ὥραν 9 π.μ. συνελθόντες οἱ μαθηταὶ ὅλων των τάξεων του σχολείου εις τὴν μεγάλην αἴθουσαν αὐτοῦ.

Ἐπειδὴ τα πτηνὰ μας εἶναι πολὺ χρήσιμα διότι καταστρέφουν τα μικρόβια ἀπὸ τον αέρα, τις κάμπιες ἀπὸ τα λαχανικά και τα φυτὰ και τα δένδρα και ἐπομένως ωφελοῦν τον γεωργό, διότι προστατεύουν τα προϊόντα του

Ἐπειδὴ ὁμως υπάρχουν παιδιὰ που καταστρέφουν τα πτηνὰ, εἴτε με τα λάστιχα, εἴτε με τις πέτρες, εἴτε γιατί χαλοῦν τις φωλιές των, που ἡ καταστροφή εἶναι πιο μεγάλη, και ἐπομένως φανερά ζημιώνεται ο γεωργός

Γι' αὐτὸ εμεῖς ὅλα τα παιδάκια ζητούμε με μια φωνή να προστατεύσωμε τα αθῶα αὐτὰ πλάσματάκια του Θεοῦ ἀπὸ τον κίνδυνον που τα περιμένει.

Και αποφασίζομεν

Διορίζομεν φύλακας των πτηνῶν 1) εις τον α τομέα Πλάκα –Καλαμιώνα, τον Κων/νον Μεταξάρᾳκη και Ἐμμ. Μανουσάκη και ἀναπληρωτὰς των τον Γεώργιον Κυριακάκη και τον Ἰωάννην Ροβίθην, 2) εις τον β τομέαν Καλαμιώνας-δρόμος Ροβάλωνα τον Μιχαῖλ Μπουνιαλέτον και Νικόλαον Χουρδάκη και ἀναπληρωτὰς τον Ἐμμ. Κυριακάκη και τον Ἐμμ. Ἀνδρουλάκη, 3) Εἰς τον γ τομέαν δρόμος Ροβάλωνα-δρόμος Σπήλιου τον Γεώργιον Λαυρεντάκη και τον Γεώργιον Κατσαράκη και ἀναπληρωτὰς τον Μίμην Συλλιγαρδάκη και τον Ἐμμ. Σκοντινάκη, 4) εις τον δ τομέαν δρόμος σπήλιου-δρόμος Ἀμπεριάς τον Κων/νον Ρουσάκη και Ἐμμ. Σταματάκη και ἀναπληρωτὰς τον Γεώργιον Μανουσάκη και Νικόλαον Λαυρεντάκη, 5) εις τον ε τομέα δρόμος Ἀμπεριάς-δρόμος Ἀγ. Φανουρίου τον Ἐμμ. Λαυδάκη και Νικόλαον Ροβίθην και ἀναπληρωτὰς τον Ἀριστοτέλην Καμαράτον και Νικόλαον Διαμαντουλάκη, 6) εις τον στ τομέα δρόμος Ἀγ. Φανουρίου-δρόμος Ἡρακλείου τον Ἀντώνιον Συλλιγαρδάκη, Ἰωάννην Χουρδάκη και Ἐμμ. Συλλιγαρδάκη και ἀναπληρωτὰς τον Ἀντώνιον Χουρδάκη, Ἰωάννην Πετράκη και Ζαχαρίαν Διαμαντουλάκη και 7) εις τον ζ τομέαν Κουνάλι-Τσαμπὶ τον Ἰωάννην Καμαράτον και Γεώργιον Ἀστρουλάκη και ἀναπληρωτὰς τον Κων/νον Καμαράτον και Κων/νον Ἀστρουλάκη.

Ὅλοι αὐτοὶ θα λέγονται φύλακες τῆς ζωῆς των πτηνῶν και θα φροντίζουν με κάθε τρόπο να προστατεύουν τα πτηνὰ ὄχι μόνον ἀπὸ τους μαθητὰς του σχολείου ἀλλὰ και ἀπὸ τα ἀρπακτικὰ ζῶα και ἀπὸ τους κακοὺς ἀνθρώπους. Βάζομεν ἐπιτροπήν, που θα τους ἐπιβλέπει και ἡ ὁποία θα φροντίζει να τους ἐπιβλέπη και να τους

δίνη οδηγίας για την προστασία των πτηνών, τους μαθητές της έκτης τάξεως τον Μιχαήλ Καμαράτον τον Γεώργιο Χουρδάκη, και τον Ευάγγελον Χουρδάκη. Αυτοί θα φροντίσουν ακόμη να συννεοηθούν με τους αγροφύλακας του χωριού για να είναι η προστασία των πτηνών η πιο μεγάλη. Τους παραβάτας θα δικάζει κάθε Σάββατο την τελευταία ώρα του μαθήματος εννεαμελής δικαστήριο εκλεγόμενον δια κλήρου μεταξύ των τριών ανωτέρων τάξεων του σχολείου με εισηγητές τους επόπτας.

Και ορκιζόμεθα σήμερον καθένας χωριστά και όλοι μαζί ενώπιον του Χριστού με υψωμένο το δεξί χέρι με τρία δάκτυλα προς τον ουρανό, τον παρακάτω όρκο:

“Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού και του Χριστού του ότι θα προστατεύσω τη ζωή των πτηνών με κάθε τρόπο. Δεν θα καταστρέψω ούτε φωλιά πτηνού ούτε θα σπάσω τ’ αυγά της ούτε θα σκοτώσω πουλάκια και θα έχω τη μεγαλύτερή μου χαρά και τιμή να με λένε προστάτη της ζωής των πτηνών, ο Θεός και ο Χριστός του ας με βοηθήση στη δουλειά μου αυτή”.

Το πρακτικό τούτο εδιδάσθηκε μεγάλα και ξεκαθαριστά μπροστά σε όλους τους μαθητές του σχολείου την ίδια ώρα και υπογράφηκε εἰς ὄνοματος ὅλων ἀπὸ ἓνα μαθητὴ ἀπὸ κάθε τάξη.

Ἐν Μιλάτῳ τὴν ἴδια μέρα

Οἱ μαθηταί: Ευάγγελος Χουρδάκης, Ευαγγελία Διαμαντουλάκη, Γεώργιος Λαυρεντάκης, Μιχαήλ Μπουνιαλετάκης, Αριστοτέλης Καμαράτος, Γιάννης Πετράκης.

Πρακτικόν β

Ἐν Μιλάτῳ τὴ 22α τοῦ μηνὸς Μαΐου, ὅλοι οἱ μαθηταί τοῦ σχολείου συναθροισθέντες εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν, ὅπως δικάσουν τοὺς παραβάτας ποὺ κατέστρεψαν φωλιές ἢ πτηνά, ἐξέλεξαν δια κλήρου τὸ δικαστήριον ἀποτελούμενον ἀπὸ 9 μέλη: Εἰρήνη Ρουσάκη, Ελένη Χουρδάκη, Δέσποινα Κατσαράκη, Ευαγγελία Ανδρουλάκη, Χρυσούλα Καμαρατάκη, Φωτεινὴ Χουρδάκη, Κων/νος Αστρουλάκης, Γεώργιος Αστρουλάκης καὶ Εμμ. Συλλιγαρδάκης.

Τὸ δικαστήριον ἐξέλεξε πρόεδρον τὴν Δέσποιναν Κατσαράκη.

Τὸ δικαστήριον ἐκάλεσε τοὺς επόπτας νὰ μας πουν τοὺς παραβάτας.

Οἱ επόπται μᾶς ἀνέφερον κατὰ σειρὰν ὅτι παιδιὰ ἐκτὸς τοῦ σχολείου κατέστρεψαν πτηνά.

Τὸ δικαστήριον ἐκφράζει τὴ λύπη τοῦ ὅτι εὐρέθησαν παιδιὰ νὰ καταστρέφουν πτηνά καὶ ἀνέθεσε εἰς τοὺς επόπτας νὰ το πουν καὶ εἰς τοὺς δυο ἀγροφύλακας τοῦ χωριού, δια νὰ τοὺς τιμωρήσουν. Δια τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου μας ποὺ παρέβησαν τὴ διαταγὴ, Ι. Π. παρόντα καὶ Ε. Κ. καὶ Γ. Μ. ἀπόντας, τὸ δικαστήριον ἀφού σκέφθηκε ἰδιαιτέρως

Ἀπεφάσισε

Ἐπειδὴ κατὰ πρώτην φοράν ὁ μαθητὴς Ι. Π. καταγγέλεται ὅτι κατέστρεψε μίαν φωλιά καὶ ἴσως νὰ μὴν ἤξευρε τὸ κακὸ ποὺ ἐκάμε ἐπειδὴ δὲν ἦτο ἐδῶ τὸν καιρὸν ποὺ λέγαμε αὐτὰ, τὸ δικαστήριον ἠρκέσθη νὰ τὸν μαλώσῃ καὶ νὰ τὸν νοθεύσῃ μόνον καὶ εἰάν τὸ ἐπαναλάβῃ νὰ τὸν τιμωρήσῃ αὐστηρά. Δια τοὺς ἀπόντας ἀναβάλλῃ τὴ δίκη δια νὰ ἀπολογηθοῦν. Ἐγένετο σήμερον.

Ὁ Πρόεδρος
Δέσποινα Κατσαράκη

1 Ακτές, θάλασσα και βραχονήσια

	Κοινό όνομα	Επιστημονικό όνομα	Κατάσταση παρουσίας	Βιότοποι – Ενδιαιτήματα	Απειλή
1	Μύχος	<i>Puffinus yelkouan</i>	Καλοκαιρινός επισκέπτης, φωλιάζει, ίσως διαχειμάζει	Βραχονήσια, ανοιχτή θάλασσα	ναι
2	Αιγαιόγλαρος	<i>Larus audouinii</i>	Καλοκαιρινός επισκέπτης, φωλιάζει	Ακτές, βραχονήσια, ανοιχτή θάλασσα	ναι
3	Αρτέμης	<i>Calonectris diomedea</i>	Καλοκαιρινός επισκέπτης, φωλιάζει	Βραχονήσια, ανοιχτή θάλασσα	ναι
4	Ασημόγλαρος	<i>Larus michahellis</i>	Καλοκαιρινός επισκέπτης, φωλιάζει, διαχειμάζον και περαστικό	Ακτές, υγρότοποι, καλλιέργειες και άλλοι βιότοποι	
5	Θαλασσοκόρακας	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	Μόνιμο, φωλιάζει	Ακτές, βραχονήσια	ναι
6	Ακτίτης	<i>Actitis hypoleucos</i>	Περαστικό, σταθμεύει κατά τη μετανάστευση	Ακτές, υγρότοποι	
7	Πετροτουρλίδα	<i>Burhinus oedienemus</i>	Μόνιμο, φωλιάζει / περαστικό	Βραχονήσια, χέρσες εκτάσεις και φρυγανότοποι, καλλιέργειες	ναι
8	Λευκοσουσουράδα	<i>Motacilla alba</i>	Μόνιμος πληθυσμός που φωλιάζει και διαχειμάζον ή περαστικό	Ακτές, βραχονήσια, υγρότοποι, οικισμοί και καλλιέργειες	
9	Αγριοπερίστερο	<i>Columba livia</i>	Μόνιμο, φωλιάζει	Ακτές, βραχονήσια, φαράγγια, ψηλά βουνά	
10	Σταχτάρα	<i>Arus arus</i>	Καλοκαιρινός επισκέπτης, φωλιάζει / περαστικό	Ακτές, οικισμοί	
11	Μαυροκέφαλος Γλάρος	<i>Larus melanocephalus</i>	Διαχειμάζον και περαστικό	Ακτές, ανοιχτή θάλασσα, υγρότοποι	
12	Μαυροπετρίτης	<i>Falco eleonorae</i>	Καλοκαιρινός επισκέπτης, φωλιάζει	Ακτές, βραχονήσια, καλλιέργειες, υγρότοποι	ναι
13	Κορμόρανος	<i>Phalacrocorax carbo</i>	Διαχειμάζον και περαστικό	Ακτές, υγρότοποι	

2 Υγρότοποι

	Κοινό όνομα	Επιστημονικό όνομα	Κατάσταση παρουσίας	Βιότοποι – Ενδιαιτήματα	Απειλή
14	Μικροτσικνιάς	<i>Ixobrychus minutus</i>	Περαστικό, σταθμεύει κατά τη μετανάστευση	Υγρότοποι	ναι
15	Λευκοτσικνιάς	<i>Egretta garzetta</i>	Διαχειμάζον και περαστικό	Υγρότοποι, ακτές	ναι
16	Κρυπτοτσικνιάς	<i>Ardeola ralloides</i>	Περαστικό, σταθμεύει κατά τη μετανάστευση	Υγρότοποι, ακτές	ναι
17	Νυχτοκόρακας	<i>Nycticorax nycticorax</i>	Περαστικό, σταθμεύει κατά τη μετανάστευση	Υγρότοποι	ναι
18	Αργυροτσικνιάς	<i>Casmerodius albus</i>	Διαχειμάζον και περαστικό	Υγρότοποι, ακτές	ναι
19	Σταχτοτσικνιάς	<i>Ardea cinerea</i>	Διαχειμάζον και περαστικό	Υγρότοποι, ακτές	
20	Φαλαρίδα	<i>Fulica atra</i>	Μόνιμος πληθυσμός που φωλιάζει και διαχειμάζον ή περαστικό	Υγρότοποι	
21	Κιρκίρι	<i>Anas crecca</i>	Διαχειμάζον και περαστικό	Υγρότοποι	
22	Νερόκοτα	<i>Gallinula chloropus</i>	Μόνιμος πληθυσμός που φωλιάζει και διαχειμάζον ή περαστικό	Υγρότοποι	
23	Καλομοκανός	<i>Himantopus himantopus</i>	Περαστικό, σταθμεύει κατά τη μετανάστευση	Υγρότοποι	ναι
24	Ποταμοσφυριχτής	<i>Charadrius dubius</i>	Καλοκαιρινός επισκέπτης, φωλιάζει, περαστικό	Υγρότοποι, παραλίες	
25	Νανσοκαλίδρα	<i>Calidris minuta</i>	Περαστικό, σταθμεύει κατά τη μετανάστευση	Υγρότοποι, παραλίες	
26	Μαχπητής	<i>Philomachus pugnax</i>	Περαστικό, σταθμεύει κατά τη μετανάστευση	Υγρότοποι	
27	Κοκκινοσκέλης	<i>Tringa totanus</i>	Διαχειμάζον και περαστικό	Υγρότοποι, ακτές	
28	Κοκκινοκελάδα	<i>Anthus cervinus</i>	Διαχειμάζον και περαστικό	Υγρότοποι, ανοιχτές καλλιέργειες	
29	Κιτρινοσουσουράδα	<i>Motacilla flava</i>	Περαστικό, φωλιάζει μερικές φορές	Υγρότοποι, ανοιχτές καλλιέργειες	
30	Λασπότρυγας	<i>Tringa glareola</i>	Περαστικό, σταθμεύει κατά τη μετανάστευση	Υγρότοποι	ναι

3 Θαμνώνες και δάση

	Κοινό όνομα	Επιστημονικό όνομα	Κατάσταση παρουσίας	Βιότοποι - Ενδιαιτήματα	Απειλή
31	Τρυποφράκτης	<i>Tragodytes tragodytes</i>	Μόνιμο, φωλιάζει	Δάση, φαράγγια, βουνά	
32	Νησιώτικη Πέρδικα	<i>Alectoris chukar</i>	Μόνιμο, φωλιάζει	Θαμνώνες, ορεινές καλλιέργειες	
33	Φάσσα	<i>Columba palumbus</i>	Μόνιμο, φωλιάζει	Θαμνώνες, δάση	
34	Τρυγόνι	<i>Streptopelia turtur</i>	Καλοκαιρινός επισκέπτης, φωλιάζει / περαστικό	Θαμνώνες, δάση, καλλιέργειες	
35	Γερακίνα	<i>Buteo buteo</i>	Μόνιμος πληθυσμός που φωλιάζει και διαχειμάζον ή περαστικό	Θαμνώνες, καλλιέργειες	
36	Γερακαετός	<i>Hieraetus pennatus</i>	Διαχειμάζον και περαστικό	Θαμνώνες, καλλιέργειες	ναι
37	Σπιζετός	<i>Hieraetus fasciatus</i>	Μόνιμο, φωλιάζει	Θαμνώνες, φαράγγια	ναι
38	Καλόγερος	<i>Parus major</i>	Μόνιμο, φωλιάζει	Θαμνώνες, δάση, καλλιέργειες	
39	Θαμνοτσιροβάκος	<i>Sylvia communis</i>	Περαστικό, ίσως φωλιάζει τοπικά	Θαμνώνες, δάση, καλλιέργειες	
40	Αιγαιοτσιροβάκος	<i>Sylvia rueppelli</i>	Καλοκαιρινός επισκέπτης, φωλιάζει	Θαμνώνες	ναι
41	Μαυροτσιροβάκος	<i>Sylvia melanocephala</i>	Καλοκαιρινός επισκέπτης, φωλιάζει, ίσως διαχειμάζει	Θαμνώνες, δάση, καλλιέργειες	
42	Κότσυφος	<i>Turdus merula</i>	Μόνιμο, φωλιάζει	Θαμνώνες, δάση, καλλιέργειες	
43	Τσίχλα	<i>Turdus philomelos</i>	Διαχειμάζον και περαστικό	Θαμνώνες, δάση, καλλιέργειες	

Θαμνώνες και δάση

	Κοινό όνομα	Επιστημονικό όνομα	Κατάσταση παρουσίας	Βιότοποι - Ενδιαιτήματα	Απειλή
44	Καρδερίνα	<i>Carduelis carduelis</i>	Μόνιμος πληθυσμός που φωλιάζει και διαχειμάζον ή περαστικό	Θαμνώνες, δάση, καλλιέργειες	
45	Μελισσοφάγος	<i>Merops apiaster</i>	Περαστικό, σταθμεύει κατά τη μετανάστευση	Θαμνώνες, καλλιέργειες	
46	Ασπρκάλα	<i>Oenanthe hispanica</i>	Καλοκαιρινός επισκέπτης, φωλιάζει	θαμνώνες, φαράγγια	
47	Μαυρολαίμης	<i>Saxicola torquata</i>	Μόνιμος πληθυσμός που φωλιάζει και διαχειμάζον ή περαστικό	Θαμνώνες, καλλιέργειες	
48	Κοκκινοκεφαλός	<i>Lanius senator</i>	Καλοκαιρινός επισκέπτης, φωλιάζει / περαστικό	Θαμνώνες, καλλιέργειες	
49	Θαμνοφυλλοσκόπος	<i>Phylloscopus trochilus</i>	Περαστικό, σταθμεύει κατά τη μετανάστευση	Θαμνώνες, δάση, καλλιέργειες	
50	Φανέτο	<i>Carduelis cannabina</i>	Μόνιμος πληθυσμός που φωλιάζει και διαχειμάζον ή περαστικό	Θαμνώνες, καλλιέργειες	
51	Συρλοτσίκλονο	<i>Emberiza cirlus</i>	Μόνιμο, φωλιάζει	Θαμνώνες, ορεινές καλλιέργειες	
52	Κατσουλιέρης	<i>Galerida cristata</i>	Μόνιμο, φωλιάζει	Θαμνώνες, καλλιέργειες	
53	Σπίνος	<i>Fringilla coelebs</i>	Μόνιμος πληθυσμός που φωλιάζει και διαχειμάζον ή περαστικό	Θαμνώνες, δάση, καλλιέργειες	
54	Αετομάχος	<i>Lanius collurio</i>	Περαστικό, σταθμεύει κατά τη μετανάστευση	Θαμνώνες, καλλιέργειες	ναι
55	Γαλαζοπαοδίτσα	<i>Parus caeruleus</i>	Μόνιμο, φωλιάζει	Θαμνώνες, δάση, καλλιέργειες, βουνά	

4 Φαράγγια και βουνά

	Κοινό όνομα	Επιστημονικό όνομα	Κατάσταση παρουσίας	Βιότοποι - Ενδιαιτήματα	Απειλή
56	Όρνιο	<i>Gyps fulvus</i>	Μόνιμο, φωλιάζει	Φαράγγια, βουνά	ναι
57	Χρυσαιτός	<i>Aquila chrysaetos</i>	Μόνιμο, φωλιάζει	Φαράγγια, βουνά	ναι
58	Φιδαετός	<i>Circus gallicus</i>	Διαχειμάζον και περαστικό	Θαμνώνες, ορεινές καλλιέργειες	ναι
59	Σταχτοπετρόκλης	<i>Oenanthe oenanthe</i>	Καλοκαιρινός επισκέπτης, φωλιάζει / περαστικό	Φαράγγια, βουνά, ορεινές καλλιέργειες	
60	Πετρίτης	<i>Falco peregrinus</i>	Μόνιμος πληθυσμός που φωλιάζει και διαχειμάζον ή περαστικό	Φαράγγια, βουνά, ακτές, βραχονήσια, οικισμοί	ναι
61	Γαλαζοκότσουφας	<i>Monticola solitarius</i>	Μόνιμο, φωλιάζει	Φαράγγια, βουνά, ακτές, βραχονήσια	
62	Κόρακας	<i>Corvus corax</i>	Μόνιμο, φωλιάζει	Φαράγγια, βουνά, ακτές, βραχονήσια	

5 Οικισμοί και καλλιέργειες

	Κοινό όνομα	Επιστημονικό όνομα	Κατάσταση παρουσίας	Βιότοποι - Ενδιαιτήματα	Απειλή
63	Τυτώ	<i>Tyto alba</i>	Μόνιμο, Φωλιάζει	Οικισμοί, καλλιέργειες, θαμνώνες, φαράγγια	
64	Ορτύκι	<i>Coturnix coturnix</i>	Μόνιμος πληθυσμός που φωλιάζει και διαχειμάζον ή περαστικό	Καλλιέργειες	
65	Ξεφτέρι	<i>Accipiter nisus</i>	Διαχειμάζον και περαστικό	Καλλιέργειες, θαμνώνες, δάση, οικισμοί	
66	Κιρκινέζι	<i>Falco naumanni</i>	Καλοκαιρινός επισκέπτης, τοπικά φωλιάζει / περαστικό	Οικισμοί, καλλιέργειες, θαμνώνες	ναι
67	Ψαρόνι	<i>Sturnus vulgaris</i>	Διαχειμάζον και περαστικό	Οικισμοί, καλλιέργειες, θαμνώνες	
68	Συκοφάγος	<i>Oriolus oriolus</i>	Περαστικό, σταθμεύει κατά τη μετανάστευση	Καλλιέργειες, θαμνώνες, δάση	
69	Κάργια	<i>Corvus monedula</i>	Μόνιμο, φωλιάζει	Οικισμοί, καλλιέργειες, θαμνώνες, φαράγγια	
70	Σπουργίτι	<i>Passer domesticus</i>	Μόνιμο, Φωλιάζει	Οικισμοί, καλλιέργειες, φαράγγια, βουνά, ακτές	
71	Σταυλοχελίδονο	<i>Hirundo rustica</i>	Καλοκαιρινός επισκέπτης, φωλιάζει / περαστικό	Οικισμοί, καλλιέργειες, υγρότοποι	
72	Τσιφτάς	<i>Emberiza calandra</i>	Μόνιμος πληθυσμός που φωλιάζει και διαχειμάζον ή περαστικό	Καλλιέργειες, θαμνώνες	
73	Κοκκινολαίμης	<i>Erythacus rubecola</i>	Διαχειμάζον και περαστικό	Καλλιέργειες, θαμνώνες, δάση, οικισμοί	
74	Κουρούνα	<i>Corvus corone</i>	Μόνιμο, φωλιάζει	Οικισμοί, καλλιέργειες, θαμνώνες, δάση	
75	Φλώρος	<i>Carduelis chloris</i>	Μόνιμος πληθυσμός που φωλιάζει και διαχειμάζον ή περαστικό	Οικισμοί, καλλιέργειες, θαμνώνες, δάση	

Το βιβλίο

“ Η ΟΡΝΙΘΟΠΑΝΙΔΑ ΤΟΥ ΜΕΡΑΜΠΕΛΛΟΥ ”

τυπώθηκε πρώτη φορά σε 1000 αντίτυπα την Άνοιξη του 2008
και επανεκτυπώθηκε το Δεκέμβρη του 2009 σε 1000 ακόμα αντίτυπα

για λογαριασμό του ΚΠΕ Νεάπολης

στις Γραφικές Τέχνες Τυποκρέτα

Γ. Καζανάκης Δ/χοι Α.Β.Ε. στο Ηράκλειο Κρήτης.

Τηλ.: 2810 382800, Fax:2810 380887

email: info@kazanakis.gr

www.kazanakis.gr